

Narva Keeltelütseumi valdkonnaülised valikõppeained

Valikõppeaine “Riigikaitse”

Õpetamise eesmärgid

Riigikaitseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- Omandaks positiivse hoiaku ja valmisoleku vajadusel Eestit kaitsta;
- Omandaks ülevaate Eesti sõjaajaloost;
- Ekskursioonid Eesti sõjaajaloo muuseumisse;
- Tunneks Eesti julgeoleku – ja kaitsepoliitika põhialuseid ning riigikaitse ülesehitust;
- Omandaks algteadmised ajateenistusest ning reservteenistusest;
- Omandaks ülevaate kaitseväeteenistust reguleerivatest seadusesätetest;
- Tunneks sõjaväelist rivikorda;

Õpitulemused

Teab ja tunneb:

- Teab nimetada sõdade põhjuseid; oskab defineerida mõistet „sõda“
- Muistsete eestlaste lahinguformatsioonide ülesehitus; eestlaste kaasatus erinevatesse sõjalistesse konfliktidesse Eestis ja Liivimaal
- Teab nimetada relvakonfliktide tekkeallikaid, tunneb rahvusvahelise julgeoleku olukorda 20. sajandil:
- Teab riigikaitse üldist eesmärki demokraatlikku juhtimist ning tegutsemist hädaolukorras;
- Kaitsepoliitika põhisuunad, lõimumine rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- Kaitseväge ülesehitus ja juhtimine. Oskab nimetada kaitseväge väeliike ja erinevaid väeosasid;
- Teab kutsealuse arvelevõtmise, ajapikenduse ja vaide esitamise korda. Kaitsevälise hariduse ja väljaõppe üldist korraldust.
- Teab erinevaid riviliike
- Ohutustehnilisi nõudeid, lasu etappe, relvaosasid.
- Teab, mis on topograafiline kaart, asimuut; direktsiooninurk.
- Teab elustamise ABC-d.

Õppesisu

Sissejuhatus Riigikaitseõpetusse. Eesti sõjaajalugu. Ekskursioon Eesti sõjaajaloo muuseumisse. Tänapäeva sõjad ja kriisid. Riigikaitse eesmärk ja üldine korraldus. Eesti

julgeoleku kaitsepoliitika. Kaitsejõudude struktuur ja ülesanded. Kaitseväeteenistus ja kaitsedistsipliin. Riviõpe.

Põhimõisted: sõda, riik, lojaalsuskõver, Eesti sõjaajaloo mõiste, muistne Eesti, sõjad Eestimaa pinnal ja eestlased neis sõdades, riigikaitse eesmärk, riigikaitse demokraatlik juhtimine, Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika alused ja eesmärgid, rahvusvaheline koostöö ja Eesti julgeolek, Eesti lõimumine NATO-ga, kollektiivse kaitse põhimõte, kutsealuse arvele võtmine tegevteenistuseks, kõlblikkuse määramine, ajapikendus, vaide esitamine, ajateenistus, kaitseväeline haridus ja väljaõpe, asendusteenistus, teenistus reservis, riviõppe tähtsus, riviline juhtimine, riviõppe põhimõisted, rivi liigid ja võtted, relvade tutvustus, relva käsitlemine, ballistika, keskkonnakasvatuse kaitsejõududes,

Valikõppeaine “Praktiline õpe välilaagris”

Õpetamise eesmärgid

Riigikaitseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- Omandaks positiivse hoiaku ja valmisoleku vajadusel Eestit kaitsta;
- Omandaks algteadmised ajateenistusest ning reservteenistusest;
- Omandaks ülevaate kaitseväeteenistust reguleerivatest seadusesätetest;
- Tunneks sõjaväelist rivikorda;
- Omandaks praktilise kogemuse laskeasjanduses;
- Omandaks algteadmised topograafiast ja oskaks orienteeruda maastikul;
- Tunneks esmaabi võtteid ja elustamise põhimõtteid;
- Tunneks keskkonnakaitse põhimõtteid kaitsejõududes

Õpitulemused

Teab ja tunneb:

- Teab riigikaitse üldist eesmärki demokraatlikku juhtimist ning tegutsemist hädaolukorras;
- Teab elustamise ABC-d.
- Sooritada üksikvõitleja rivivõtteid
- Oskab relva lahti võtta ja kokku panna, laadida ja tühjaks laadida, sooritada relva ohutustehnilist kontrolli.
- Lugeda ristkoordinaate, tingmärke, määrata enda asukohta kaardil, orienteeruda kaarti abil.
- Sooritada kunstlikku hingamist, eemaldada võõrkehi hingamisteedest, abistada teadvusetut kannatanut, peatada verejooksu, paigaldada lahast, abistada kannatanut šoki puhul.
- Lasta erinevatest käsitulirelvadest, postitada telki, ehitada varjealust, süüdata lõket.

Õppesisu

Laskeasjandus ja relvaõpe. Topograafia ja orienteerumine.

Esmaabi. Keskkonnakaitse. Põhimõisted.

Relvade tutvustus. Relva käsitlemine, ballistika. Laskeasendid. Lasketehnika. Ohutusnõuded.

Laskeharjutus sportrelvast ja püstolist.

Topograafiline kaart, ristkoordinaadid, asimuut ja direktsiooninurk.

Ellujäämisõpetus. Elustamine, esmaabi erinevate õnnetuste korral. Keskkonnakasvatus kaitsejõududes.

Laskmine, käsitulirelvadest, telgi püstitamine, varjealuse ehitamine.

Riviõpe, toidu valmistamine, orienteerumine.

Valikõppeaine „Enesekaitse kursus“

Õppeeesmärgid

Enesekaitse baaskursus annab õpilasele ülevaate enesekaitse baastehnikatest. Kursuse eesmärk on anda õpilastele nii teoreetilised kui praktilised baasteadmised alates konfliktide vältimisest kuni rünnaku tõrjumiseni. Tund aitab õpilastel arendada nii füüsilisi kui ka vaimseid võimeid, õppides erinevaid võitlustehnikaid.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab sooritada enesekaitse baastehnikaid, nagu löögid, tõuked, hoobid, vabastamisvõtted haarangutest ja kukkumistehnikad, tagades ohutuse nii enda kui ka teiste jaoks.
- oskab sooritada lihtsaid kaitsemanöövreid, näiteks kuidas ennast kaitsta tavalisemate rünnakute, nagu löökide ja haaramiste eest.
- oskab rakendada õpitud tehnikaid erinevates stsenaariumides ja kohandada oma tegevusi vastavalt situatsioonile.
- suudab hinnata konfliktiolukorda ja rakendada sobivaid strateegiaid, et vältida või deeskaleerida ohtlikke olukordi.
- arendab enesekindlust ja rahu säilitamise oskust stressirohketes ja ohtlikes olukordades, sealhulgas oskust keskenduda ja kiiresti otsustada.
- oskab kasutada enesekaitset osana laiemast turvataktikast, arvestades ennetamise ja põgenemise võimalusi.
- tunneb enesekaitse seaduslikke raamistikke ja suudab eristada lubatud ja keelatud tegevusi enesekaitse situatsioonides.
- mõistab proportsionaalsuse põhimõtet enesekaitstes ning oskab hinnata, millal on enesekaitse õigustatud ja millal mitte.
- on teadlik õiguslikest tagajärgedest, mis võivad kaasneda enesekaitsevahendite kasutamisega.
- mõistab turvalise käitumise põhimõtteid ja oskab vältida riskantsesse olukorda sattumist igapäevaelus.
- teab, kuidas tuvastada potentsiaalselt ohtlikke olukordi ja inimesi ning kuidas käituda ennetavalt.
- suudab praktikas rakendada enesekaitse tehnikate ohutut ja vastutustundlikku kasutamist, vältides tarbetut vägivalda.

- oskab koostöös partneriga harjutada enesekaitse tehnikaid, järgides turvalisusnõudeid ja vastastikust austust.
- suudab jagada oma teadmisi ja tehnikaid teistega, aidates kaasa grupi ühisele õppeprotsessile ja ohutuskultuuri kujundamisele.
- omandab kehalised oskused, mis toetavad enesekaitset, sh vastupidavuse, kiiruse ja jõu arendamise.
- arendab oma koordineerimist, tasakaalu ja reaktsioonivõimet, et efektiivselt reageerida võimalikele ohtudele.
- õpib, kuidas oma vaimseid ja emotsionaalseid ressursse kasutada kriisiolukordades, et säilitada rahu ja keskendumine.
- oskab korrektsete liigutuste ja kehaasendite kaudu enesekaitse tehnikaid sooritada, vältides vigastuste tekkimist nii enda kui vastase jaoks.
- tunneb erinevaid enesekaitse stiile ja tehnikaid ning oskab neid omavahel kombineerida, arvestades olukorra vajadusi.

Õppesisu:

Sissejuhatuse enesekaitse

Mida tähendab enesekaitse, miks see on oluline, millised on enesekaitse põhimõtted ja piirangud. Ülevaade seadustest ja õigusaktidest, mis reguleerivad enesekaitse kasutamist Eestis. Seaduslikud piirid ja proportsionaalsuse põhimõte.

Ohutuskultuur ja ennetamine

Ohutuskäitumise põhitõed: Kuidas käituda, et vältida ohtlikke olukordi. Riskide tuvastamine ja nendest hoidumine igapäevaelus (nt turvalisus avalikus ruumis, suhtlemine võõrastega, turvaline liikumine). Konfliktide ennetamine ja deeskalatsioon: Taktikad, kuidas rahustada või vältida konflikte enne, kui need eskaleeruvad füüsiliseks ohuks. Keha keel ja verbaalne suhtlus.

Füüsilised baastehnikad

Kehaasendid ja tasakaal: Õige kehahoiak ja tasakaalu säilitamine rünnaku korral.

Põhilised löögid ja tõuked: Kuidas sooritada lööke (nt rusikalöögid, käelöögid, jalalöögid) ja tõukeid, et end kaitsta.

Haaramisest vabastamine: Tehnikad vabastamiseks end käte, riiete, kaela vms haaramistest.

Kukkumistehnikad: Ohutu kukkumine ja maas olles ennast kaitsta oskamine.

Kaitsemanöövrid: Kaitsevõtted, kuidas kaitsta pead, keha ja jalgu erinevate rünnakute eest (nt löögid, tõuked, haaramised).

Vaimne valmisolek ja enesekindlus

Vaimse ja emotsionaalse kontrolli arendamine: Harjutused, mis aitavad säilitada rahu ja keskendumist stressiolukordades (nt hingamistehnikad, visualiseerimine). Otsuste tegemine kriisiolukorras: Kuidas hinnata kiiresti olukorda ja teha parimad võimalikud otsused (kas põgeneda, ennast kaitsta või abi otsida).

Koostöö ja praktilised harjutused

Partnerharjutused: Töö paarides, et harjutada enesekaitse tehnikaid ohutult ja tõhusalt. Kuidas harjutada kontrollitud jõuga ja austada partnerit.

Gruppides töötamine: Ühiselt lahendatavad stsenaariumid, mis arendavad koostööoskusi ja vastastikust toetust ohuolukordades.

Kordamine ja praktika kinnistamine

Baastehnikate kordamine: Jätkuharjutused füüsiliste tehnikate täiustamiseks.

Simulatsiooniharjutused: Tõetruud simulatsioonid, kus õpilased rakendavad õpitud tehnikaid kontrollitud keskkonnas.

Testimine ja hindamine: Õpilaste teadmiste ja oskuste hindamine nii teoorias kui praktikas.

Valikõppeaine “ Uurimistöö alused”

Õppe ja kasvatuseesmärgid

Ainega „Uurimistöö alused” taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab seada eesmäärke, sõnastada uurimusküsimuse või hüpoteesi ning vastutada ülesande elluviimise eest;
- 2) oskab planeerida ja korraldada uuringuid;
- 3) oskab planeerida uurimistöö koostamist;
- 4) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist;
- 5) kasutab erinevaid teabeallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;
- 6) saab ülevaate ja kogemuse andmete kogumise, töötlemise ning analüüsimise meetoditest;
- 7) vormistab arvutil teaduslikkuse nõudeid järgivat uurimistööd kasutades selleks optimaalset tarkvara
- 8) esitab, hindab ja põhjendab uurimistöö tulemusi.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) tunneb uurimistöö koostamise metoodikat ning teeb uurimistöö iseseisvalt;
- 2) õpib suhtlema juhendajaga ning toime tulema konstruktiivse kriitikaga;
- 3) orienteerub valitud ainevaldkonna lihtsamal kirjanduses, leiab vajaliku info ja analüüsib seda kriitiliselt;
- 4) tunneb peamisi uurimistööks vajalike lähteandmete kogumise meetodeid (vaatlus, eksperiment, küsitlus, kogemuste üldistamine jt);
- 5) töötleb andmeid sobivate meetoditega (keskmiste arvutamine, korrelatsioon jt);
- 6) analüüsib uurimistulemusi sobivate meetoditega (võrdlemine, reastamine, analüüs, süntees, üldistamine jt).

Õppesisu

Uurimistöö olemus. Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimus. Uurimistöö eesmärgid ja tunnused. Mõistete defineerimine.

Uurimistöös kasutatavad meetodid. Meetodite liigid ja valik. Valmisandmestikud (ametlik statistika, statistilised andmebaasid, arhiivimaterjalid, uurijate varasemad materjalid, muud dokumendikogud). Andmekogumismeetodid (vaatlus, eksperiment, mõõtmine, intervjuu, ankeetküsitlus, päevikumeetod, hinnanguskaala jne). Andmetöötlusmeetodid (keskmiste arvutamine, korrelatsioon jne). Analüüsimeetodid (võrdlemine, reastamine, analüüs, süntees, üldistamine).

Uurimistöö etapid. Koostöö juhendajaga. Teema valik ja piiritlemine. Töö allikatega (elektrooniline teabeotsing, allikakriitika ja plagieerimise vältimine). Töö esialgse kava koostamine. Hüpoteesi, uurimisküsimuse formuleerimine. Materjali (faktide) kogumine ja analüüs. Uurimistöö teaduslik tõlgendamine ja tulemuste üldistamine. Uurimistöö kirjalik vormistamine.

Uurimistöö struktuur. Tiitelleht. Sisukord. Sissejuhatus. Põhiosa (peatükid ja alapeatükid). Kokkuvõte. Kasutatud materjalid. Lisad. Retsensioon. Annotatsioon (emakeeles ja A-võõrkeeles).

Tabelid ja joonised. Kasutamisala. Vormistamisnõuded.

Stiil ja keel. Akadeemiline kirjastiil. Loetavus ja mõistetavus. Terviklikkus ja sidusus. Lauseehitus ja sõnavalik. Objektiivsus. Ajavormid. Loetelud. Lühendite ja numbrite kasutamine tekstis. Õigekeel.

Viitamine ja vormistamine. Tsitaat ja refereering. Tekstisisene viitamine. Joonealune viitamine. Allikaloend (artikkel, raamat, õigusaktid, arhiivimaterjalid, elektroonilised allikad, dokumendid ilma isikuandmeteta jne).

Kaitsmine. Kaitsmise sisu ja ülesehitus. Avalik esinemine.

Valikõppeaine “Arvuti kasutamine uurimistöös”

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) leiab info sobivast allikast, hindab selle usaldusväärsust ja koostab korrektse viitekirje;
- 2) viitab tekstis allikatele korrektselt;
- 3) koostab erinevaid küsimuse tüüpe ja vastuste skaalasid sisaldava veebipõhise küsimustiku;
- 4) korraldab veebipõhise ankeetküsitluse ning esitab küsitluse teel kogutud andmestiku elektroonilise andmetabelina;
- 5) kodeerib, sorteerib ja filtreerib andmed andmetabelis;
- 6) koostab andmetabeli põhjal risttabeli ja sagedustabeli ning erinevat tüüpi diagramme;
- 7) esitab kirjeldavad ja statistilised karakteristikud (keskmised, standardhälve, miinimum, maksimum, kvartiilid) koos oma selgitustega;
- 8) hindab hüpoteesi üldistatavust valimilt üldkogumile ning nullhüpoteesi kehtivust sobivalt valitud testi abil;
- 9) vormistab korrektselt uurimisarunde;
- 10) koostab uurimisarunde põhjal esitluse ning kannab selle ette.

Õppesisu

1. Infootsing internetis ja raamatukogus. Töö allikatega ja viitamine. Viitekirje vormistamine ning viidete haldamine spetsiaalse tarkvara abil.
2. Uurimisandmete kogumine. Tunnuste tüübid. Küsimuste tüübid ja vastuste skaalad. Veebipõhise küsimustiku koostamine spetsiaalse tarkvara abil.
3. Andmetöötamise alused. Andmetabeli koostamine tabelarvutustarkvara abil.
4. Andmete kodeerimine, sorteerimine ja filtreerimine, sagedustabeli ja risttabeli koostamine. Kirjeldav statistika: keskväärtus, mood, mediaan, standardhälve, kvartiilid. Andmete visualiseerimine diagrammide abil.
4. Järeldav statistika: üldistus valimilt üldkogumile, usaldusnivoo, nullhüpotees, statistiliselt olulise erinevuse tuvastamine (z-test, t-test, hii-ruut-test).
5. Andmetöötlus kvalitatiivse uuringu puhul: andmestiku kodeerimine, kategooriate moodustamine.
6. Uurimisarunde vormindamine: tabelid, joonised, laadid, sisukord, indeks, päis, jalus, joonealused märkused. Uurimisarunde põhjal esitluse koostamine ja ettekandmine.
7. Riistvara ja tarkvara. Välisseadmed ja sisendseadmed. Süsteemitarkvara, rakendustarkvara, tarkvara litsentsid

Valikõppeaine “Karjääriõpetus”

Õppetöö vorm ja maht	Auditoorsed loengud, arutelud, diskussioonid, rollimängud ja teised aktiivõppe meetodid, eneseanalüüsi ja töövaldkonna tundmise küsimustike ning mõttearenduslehtede täitmine ja iseseisev töö veebikeskkonnas teoreetiliste teadmiste omandamiseks; erinevate tööaladega tutvumiseks; töö karjääriinfo allikatega, info kriitiline analüüs; essee kirjutamine; CV ja isikliku karjääriplaani koostamine.
Kursuse eesmärgid	Õpilane: - väärtustab õppimist elukestva protsessina; - arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi; - arendab soovi ja oskust endale eesmäärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda; - võtab teadlikult vastutuse oma karjäärivalikute ja -otsuste eest; - teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriotsuste langetamist; - on teadlik erinevatest töövaldkondadest, ametitest/elukutsetest, tööseadusandlusest, haridus- ja koolitusvõimalustest, tööturu üldistest suundumustest ning kohalikust majanduskeskkonnast; - kasutab asjakohast informatsiooni karjääri planeerimisel; - oskab koostada CV-d, motivatsioonikirja ja esitada avaldust - teab, kuidas valmistuda õppe- või töövestluseks analüüsib oma õpitulemusi ja senist töökogemust ning kavandab oma karjääri.
Kursuse õppesisu	1 Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel (10 tundi) 2 Karjääriinfo tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel (15 tundi): 3 Planeerimine ja otsustamine (10 tundi)
Kursuse õpiväljundid	- Osaleja analüüsib enda isiksust ja kasutab eneseanalüüsi tulemusi elutee planeerimisel ja karjäärivalikute tegemisel; - Osaleja on motiveeritud õppima, tunneb ja kasutab erinevaid õpistrateegiaid; - Osaleja oskab analüüsida ennast kui tulevast töötajat; - Osaleja tunneb tööturu suundumusi, erinevaid töövaldkondi ning on teadlik võimalustest ja nõuetest tööturul; - Osaleja mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning vajadust pidevaks enesearendamiseks;

	• Osaleja oskab leida infot tööturu, erialade ja õppimisvõimaluste kohta ning kasutab seda oma haridustee planeerimisel. • Osaleja mõistab karjääriplaneerimist kui terviklikku, järjepidevat ja elukestvat protsessi; • Osaleja suudab iseseisvalt otsustada ja analüüsida otsuseid mõjutavaid tegureid; • Osaleja kasutab vajaduse korral karjäärispetsialistide abi (karjäärinõustamist, tuge karjääriinfo hankimisel ja analüüsil); • Osaleja on valmis teadlike karjääriotsuste tegemiseks ja isikliku karjääriplaani koostamiseks elukestva õppe kontekstis; • Osaleja võtab vastuse oma karjääri planeerimisel.
Kursuse põhikeskkond	Lektsioonid, arutelud, diskussioonid loengusaalis; praktilised töötoad ja treeningud spetsiaalselt varustatud ruumides; arvutiklassi kasutamine (vastavalt vajadusele personaalseks või rühmatööks) ainetunnis veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimiseks (rajaleidja.ee jt); enese ja tööturu tundmaõppimise töölehed, küsimustikud, mõttearenduslehed.
Kohustuslikud õppematerjalid	Puuduvad
Hindamine	Mitteeristav (arvestatud, mittearvestatud)
Hindamise kriteeriumid	Osalemise aktiivsus loengutes, aruteludes ja rollimängudes (50%) Praktilised tööd (50%): CV koostamine; motivatsioonikiri, kandideerimise avaldus, essee; eneseanalüüsi kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan).

Valikõppeaine “Globaliseeruv maailm”

Õppe-eesmärgid

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

huvitub maailma eri regioonide aktuaalsetest probleemidest ning uurib nende põhjusi ja võimalikke tagajärgi nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil;
analüüsib loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengu vastastikuseid seoseid õpitud piirkonna näitel;
on omandanud ülevaate globaliseerumise mõjudest maailma erinevatele regioonidele;
väärtustab maailma looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
osaleb teadliku ja aktiivse kodanikuna probleemide ning konfliktide lahendamisel;
kasutab geograafiaalase info leidmiseks nii eesti- kui ka võõrkeelseid usaldusväärseid teabeallikaid.

Õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- on kursis maailma eri regioonide aktuaalsete probleemidega, teab nende põhjusi ning võimalikke tagajärgi;
- toob näiteid loodusolude, rahvastiku, kultuuri, majanduse ja ühiskonna arengu vastastikuste seoste kohta õpitud regiooni näitel;
- toob näiteid globaliseerumise mõjude kohta maailma eri regioonidele;
- väärtustab looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning peab lugu eri rahvaste kommetest ja traditsioonidest;
- leiab nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest maailma eri piirkondade kohta geograafiaalast infot ning tõlgendab, üldistab ja hindab seda kriitiliselt;
- osaleb aktiivselt probleemide ja konfliktide lahendamisel, põhjendades ning kaitstes oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult.

Õppesisu

Valikkursuse õppekava pakub arutluseks 30 seostatud loodus- või sotsiaalmajanduslikku probleemi. Soovitav on valida 6–7 probleemi, millest tekiksid 4–5-õppetunnilised moodulid. Teemade valikul lähtub õpetaja õpilaste vajadustest (õpetaja tunneb oma õpilasi, teab nende huvisid, tulevikuplaane, aga ka vajakajäämisi nende teadmistes ja oskustes) ja oma kompetentsusest.

Valikkursuse konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Õppesisu komplekteerides lähtutakse põhimõttest, et kaetud oleksid kõik teemad maailma eri

regioonide näidetel. Valitud teema esitatakse võimalikult probleemipõhiselt (näidisjuhtumipõhiselt) konkreetse regiooni, piirkonna, riigi või linna näitel. Näidisjuhtumi valikul lähtutakse selle tähtsusest nii kohalikus kui ka regionaalses või globaalses kontekstis. Näidisjuhtumi analüüs peab võimaldama saavutada kursuses nõutavaid õpitulemusi.

Käsitletavad probleemid on õpilastele relevantsete ning neil on tänapäeva ühiskonnas suur kandepind, motiveerides õpilasi õppima sügavuti nii loodus- kui ka sotsiaalainetega seotud mõisteid, teooriaid ja seaduspärasusi nüüdisteaduse kontekstis. Allpool loetletud teemad aitavad valikuid teha.

Teemad

1. Geograafilise asendi, loodusressursside, rahvastiku ja kultuuri mõju majanduse arengule.
2. Loodusressursside kasutamine ja selle mõju keskkonnale
3. Maavarade kaevandamisega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid.
4. Energiaressursside kasutamisega kaasnevad probleemid, nende võimalikud lahendused.
5. Nüüdisaegsete tehnoloogiate rakendamine arengumaades ja arenenud riikides.
6. Metsade majandusliku kasutamisega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid.
7. Põllumajanduse mõju keskkonnale arenenud riikides ja arengumaades.
8. Veeprobleemid, nende põhjused ja tagajärjed ning võimalikud lahendused.
9. Loodusressursid konfliktide allikana.
10. Maailmamere reostumise ja kalaressursside nappusega seotud probleemid.
11. Rahvastikuprotsesside mõju ühiskonna arengule
12. Demograafilisest situatsioonist tulenevad probleemid ühiskonnas ja rahvastikupoliitika.
13. Rändega kaasnevad probleemid lähte- ja sihtriigile.
14. Pagulasprobleemid nüüdismaailmas.
15. Haiguste levik ning sellega seotud probleemid.
16. Lapstööjõu kasutamine ja nüüdisaegne orjakaubandus.
17. Valglinnastumine ning sellega kaasnevad probleemid.
18. Keskkonnaprobleemid suurlinnades.
19. Erinevused regioonide ja riikide vahel ning riikide sees
20. Piirkondlike erinevuste põhjused (konkreetsed riigi näitel) ja sellest tulenevad probleemid.
21. Mitmekultuurilise ühiskonna eelised ja probleemid.
22. Kultuuride väärarvamuste ja selle tagajärjed, kultuuridevahelised konfliktid.
23. Regioonide linnamustrid (Google Earthi põhjal).
24. Regioonide põllumajandusmustrid (Google Earthi põhjal).

25. Kaubanduse ja tarbimisega seotud konfliktid ning nende lahendamine
26. Rahvusvaheline kaubandus ja globaalne ebaõiglus.
27. Õiglane kaubandus ja selle võimalused nüüdisaegses maailmas.
28. Arengumaade toiduprobleemid, nende põhjused ja võimalikud lahendused.
29. Vaesus ja humanitaarabi tänapäeva maailmas.
30. Globaalsed keskkonnaprobleemid ja nende mõju eri regioonidele
31. Kliimamuutused ja selle regionaalsed tagajärjed.
32. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemise põhjused ning sellega kaasnevad probleemid.
33. Mullastiku vaesumine ja muldade hävimisega kaasnevad probleemid.
34. Kõrbestumine, selle põhjused ja vältimise võimalused.
35. Relvakonfliktidega kaasnevad sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid

Valikõppeaine „Informaatika“

Informaatika 1.kursus

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

- 1) selgitada tänapäevase IKT toimimispõhimõtteid
- 2) valmistada õpilased ette IKT abil lahendama oma igapäevaelus ettetulevaid ülesandeid
- 3) viia õpilased arusaamani IKT levimise protsessi pöördumatusest.
- 4) anda teadmised IKT-st ja IKT toimimispõhimõtete mõistmine
- 5) võime kasutada IKT-d ja selle abil oma tööd paremini korraldada
- 6) arusaamine IKT rollist, võimalustest ja probleemidest kaasaegses ühiskonnas.

Õppeoskused

1. oskab käsitseda arvuti sisendseadmeid (hiir, klaviatuur), väljundseadmeid (printer, monitor) ja püsिमäluseadmeid (Flashcard, CD-ROM, kõvaketas)
2. tunneb ja oskab kasutada operatsioonisüsteemi graafilist kasutajaliidest
3. oskab kasutada kohtvõrku ja hallata oma dokumendifaile
4. oskab rääkida IKT-st kasutades korrektset emakeelset terminoloogiat
5. oskab põhjendada IKT kasutamise eeliseid ja võimalikke ohte
6. käitub IKT-d kasutades eetiliselt ja sotsiaalselt korrektselt
7. käib riist- ja tarkvaraga ringi vastutustundlikult ja säästvalt
8. on teadlik IKT väärkasutuse tagajärgedest
9. oskab kirjeldada IKT rolli ühiskonnas ja tähtsust enda kutsevaliku seisukohalt
10. tuleb toime IKT kasutamisega õppetöös nii iseseisvalt kui õpetaja juhendamisel
11. kavandab, loob ja esitab nii iseseisvalt kui koostöös kaasõpilastega IKT abil sisukaid ja esteetiliselt vormistatud tekste, multimeedia esitlusi, kuulutusi jms.
12. oskab teha koostööd avatud ülesannete lahendamiseks IKT vahendusel
13. kasutab efektiivselt IKT-d informatsiooni hankimiseks ja suhtlemiseks õppimisega seotud eesmärkidel
14. otsustab IKT kasutamise mõttekuse üle konkreetses olukorras ja valib antud ülesande/probleemi lahendamiseks sobiva vahendi
15. on teadlik vajadusest suhtuda kriitiliselt Internetist leitud info õigsust, sobivust, ammendavust ja objektiivsust hinnates
16. on teadlik IKT abil teostada andmekogumi lihtsamat statistilist analüüsi (sagedused, keskmised, diagrammid)
- 17) teadvustab IKT rolli tänapäeva ühiskonnas, tööhõives ja oma kutsevaliku seisukohalt;
- 18) on teadlik IKT kasutamisega seonduvatest juriidilistest, eetilistest ja kultuurilistest

normidest, samuti nende rikkumise korral järgnevatest võimalikest sanktsioonidest;

19) saab aru arvuti ja Interneti tööpõhimõtetest, oskab lihtsamaid riist- ja tarkvaraprobleeme iseseisvalt lahendada ja keerulisemate probleemide puhul asjatundjatelt nõu küsida;

20) tuleb ilma kõrvalise abita toime vähemalt ühe operatsioonisüsteemi ja selle graafilise kasutajaliidese kasutamisega;

21) käsitseb oskuslikult klaviatuuri ja hiirt.

Õppetulemused

- vormistab oma kirjatööd korrektselt, kasutades tiitellehte, pealkirju, päiseid-jaluseid, sisukorda
- loob kava ja loendi ning kirjutab kava järgi
- kasutab stiile sh. omalooduid
- kasutab tabulatsiooni ja tabelit
- kasutab tekstis graafilist illustreerimist (joonised, graafikud, diagrammid)
- kasutab õigekirjakontrollerit
- kasutab tabelarvutustarkvara
- kasutab erinevaid andmetüüpe ja neid sobivalt ümber formaatida
- koostab valemeid ja kasutab viiteid ning funktsioone
- kasutab seeriaid
- kasutab liigendtabeleid
- genereerib graafikuid ja kasutab vastavalt andmekogumile sobivat graafiku tüüpi
- loob esitlusi

Õppesisu:

1. Arvuti riistvara käsitlemine. Arvuti sisend- ja väljundseadmete (hiir, klaviatuur, printer, monitor) kasutamine. Püsimäluseadmete (Flashcard, CD-ROM, kõvaketas) funktsioonide ja kasutamise tutvustus. Riistvara säästev ja vastutustundlik kasutamine.

2. Operatsioonisüsteemi graafilise kasutajaliidese kasutamine ja seadistamine.

Töö erinevate failihaldusvahenditega, failide ja kaustade loomine, kustutamine, ümbernimetamine, liigutamine. Töö kohtvõrguga, failide jagamine ja ühiskasutusvõimaluste õppimine.

3. IKT-alase korrektse terminoloogia kasutamine suulises ja kirjalikus suhtluses. IKT ja digivahendite eeliste ja ohtude analüüs ja põhjendamine. Eetiline ja sotsiaalselt korrektne käitumine internetis ja teiste digivahendite kasutamisel. IKT kasutamise juriidiliste ja kultuuriliste normide teadlikkus, sealhulgas autoriõigused ja andmekaitse.

4. Sisukate ja esteetiliselt vormistatud tekstide, multimeedia esitluste, kuulutuste ja muude

dokumentide loomine. Tekstitöötlastarkvara kasutamine: tiitellehtede, pealkirjade, päiste ja jaluste, sisukordade loomine. Kava ja loendi koostamine ning stiilide kasutamine (sh omaloodud stiilide kasutamine). Tabulatsiooni ja tabelite kasutamine tekstidokumentides. Teksti illustreerimine graafiliste elementidega (joonised, graafikud, diagrammid). Õigekirjakontrolleri kasutamine kirjatööde korrektseks vormistamiseks.

5. Tabelarvutustarkvara (Microsoft Excel) kasutamine erinevate andmetüüpidega töötamiseks ja nende formaatide muutmiseks. Valemite loomine ja kasutamine, viited ja funktsioonid. Seeriade loomine ja kasutamine tabelites. Liigendtabelite (Pivot Tables) kasutamine. Graafikute genereerimine ja sobiva graafikutüübi valimine vastavalt andmekogumile.

6. Esitlustarkvara kasutamine (PowerPoint) visuaalselt atraktiivsete ja sisukate esitluste loomiseks. Esitluste struktureerimine ja disainimine, sealhulgas piltide, diagrammide ja videotega töötamine.

Valikõppeaine “Rakenduste loomise ja programmeerimise alused”

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) arendab loovust, loogilist, analüütilist ja algoritmilist mõtlemist ning süsteemset käsitusviisi probleeme ja ülesandeid lahendades;
- 2) teadvustab programmjuhtimisega süsteemide tööpõhimõtet ning info esitamise ja töötlemise põhiprotsesside olemust;
- 3) tunneb rakenduste ja programmide loomise vahendeid ning põhimeetodeid;
- 4) omandab programmide ja algoritmide koostamise ning probleemide lahendamise baasoskused programmjuhtimisega süsteemide abil;
- 6) saab aru objektide ja andmete olemusest, nende omadustest ning nendega täidetavatest tegevustest algoritmides ja programmides;
- 7) omandab algoritmimise ning programmimise põhikontseptsioonid ja mõisted ning oskused kavandada, koostada, siluda ja testida programme, mis koosnevad mitmest koostoimivast üksusest (protseduurist)-

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) eristab ja oskab kirjeldada rakenduste loomise põhifaase: ülesande esitus, analüüs, disain, realiseerimine;
- 2) teab ning oskab võrrelda ja hinnata rakenduste loomise erinevaid vahendeid ning meetodeid;
- 3) nimetab ja kirjeldab objektorienteeritud modelleerimise, analüüsi ja disaini põhimõisteid ning saab aru unifitseeritud modelleerimiskeeles (UML) esitatud klassi- ja tegevusdiagrammidest;
- 4) teab programmide loomise, töötlemise, täitmise, silumise ning testimise põhimõtteid;
- 5) eristab ning oskab programmides ja algoritmides kasutada eri liiki andmeid (arve, tekste, tõeväärtusi, graafika- ja heliandmeid) ning on omandanud ettekujutuse nende esitusviisidest arvutis;
- 6) teab konstantide, muutujate, massiivide ja objektide olemust ning kasutab neid otstarbekalt algoritmides ja programmides;
- 8) teab omistamise operatsiooni olemust ning oskab seda kasutada algoritmides ja programmides;
- 9) teab ja oskab kasutada vahendeid andmete lugemiseks väliskeskkonnast ning kirjutamiseks väliskeskkonda;
- 10) oskab algoritmides ja programmides kasutada protsesside juhtimise vahendeid ning

kirjeldada eri liiki protsesse: järjestikused protsessid (jada), tsüklilised protsessid (kordused), hargnevad protsessid (valikud) ja paralleelprotsessid

Õppesisu

Rakenduste loomise põhimõtted. Rakenduse olemus. Rakenduste loomise meetodid ja vahendid. Üldotstarbelised programmeerimissüsteemid ja -keeled. Rakendusprogrammid ja nende arendusvahendid. Rakenduste loomise põhifaasid: ülesande esitus, analüüs, disain, realisatsioon.. Tegevusdiagrammide kasutamine algoritmide esitamiseks. Algoritmimise ja programmeerimise alused. Programmi olemus. Programmide loomise, töötlemise ja täitmise põhimõtted. Programmeerimiskeeled ja -süsteemid. Translaatorid: interpretaatorid ja kompilaatorid. Algoritmi olemus. Algoritmide esitusviisid: tegevusskeemid, algoritmikeeled, programmeerimiskeeled jm. Andmete liigid ja organisatsioon. Konstandid ja muutujad. Operatsioonid andmetega. Omistamine. Andmete lugemine väliskeskkonnast ja kirjutamine väliskeskkonda. Programmi loodud (joonestatud) graafilised kujundid. Graafikaobjektide põhiomadused ja nende muutmine. Tüüpotegevused graafikaobjektidega. Protsesside liigid algoritmides ja programmides: järjestikused protsessid (jada), tsüklilised protsessid (kordus), hargnevad protsessid (valik), paralleelprotsessid. Eri liiki protsesside kirjeldamise ja täitmise põhimõtted. Korduste liigid: lõpmatu kordus, etteantud kordamisarvuga kordus, eel- ja järelkontrolliga iteratiivsed kordused. Valik ühest, kahendvalik ja mitmene valik. Programmide silumine ja testimine. Programmide vormistamine.

Hindamine

Valikõppeaine õpitulemusi hinnatakse jooksvalt õpiülesannete järgi ja kokkuvõtvalt kursuse lõpul.

Valikaine “Disainiprotsess IT-ettevõttes”

Õppeeesmärgid

See kursus on ideaalne neile, kes tunnevad huvi IT-maailma vastu, kuid pole programmeerimises eriti innukad. Edukas digitaalsete toodete valdkonnas tegutsemine ei piirdu ainult programmeerimisega; see seisneb õige probleemi lahendamises optimaalse disainiga. Oled sa kunagi mõelnud, kuidas ära tunda digitaalse probleemi? Või kas sinu disain seda lahendab? Kas oled uudishimulik, kuidas panna oma prototüüp proovile? Need on küsimused, mida IT-ettevõtted lahendavad enne programmeerimisse sukeldumist. Liitu selle kursusega, et õppida, mis toimub digitaalse toote elus "avastamise" faasis.

Õppetulemused

Kursuse lõpus saavad õpilased luua digitaalseid prototüüpe, mis lahendavad konkreetse probleemi. Nad saavad testida oma prototüüpe ja leida õiged sihtkasutajad. Samuti on neil kogemusi oma ideede esitlemisel ja tutvustamisel laiale publikule. Järgmiste sammudena õpingutes saavad õpilased spetsialiseeruda graafilisele disainile, programmeerimisele või digitaalsele juhtimisele.

Õppesisu

Mis on disain IT ettevõttes? Milliseid teisi rolle on olemas IT ettevõttes?

Kuidas on disain korraldatud?Eelseisvate rühmatööde ja faaside kirjeldus

Disainiprotsessi faasidega tutvumine. Kuidas määratleda probleemi?

Kuidas teostada kasutajauuringut? Kuidas luua oma disainist prototüüp?

Kuidas esitleda oma disaini hackathoni stiilis pitch'ina?

Praktika kirjeldus ja planeerimine. Küsimused projektide kohta. Mis edasi saab?

Hindamine

Kursuse läbimiseks tuleb õpilastel teha disainiprotsessi faaside test ja esitada rühmatöö – digitaalne prototüüp, mis lahendab konkreetse probleemi. Õpilased peavad esitlema oma prototüüpe „pitch“ formaadis (TED või hackatoni stiilis).

Valikõppeaine „Majandusõpetus“

Õppeeesmärgid

Majandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teab majanduse olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid ning rakendab majandusalaseid teadmisi üksikisikuna ning perekonna- ja tööelus;
- 2) teab oma õigusi ja kohustusi kui kodanik, töötaja, tarbija ja ettevõtja;
- 3) teab üksikisiku, ettevõtte, riigi ja rahvusvahelise majanduse põhimõtteid ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 4) omab ülevaadet ja kogemusi erinevatest elukutsetest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 5) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid;
- 6) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist; oskab püstitada eesmärgi, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 7) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, planeerib ja viib läbi uurimuslikke töid, töötleb kogutud andmeid, tõlgendab ja esitab neid.

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) seletab ja kasutab majanduse põhimõisteid ja teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;
- 2) oskab hinnata tootmistegureid ja teguritulusid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist, analüüsib nõudlust ja pakkumist mõjutavaid tegureid;
- 3) hindab pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ja oma karjääri planeerimisel, arendab suhtlemis- ja juhtimisoskusi, teeb koostööd ja väärtustab ärietika põhimõtteid;
- 4) tunneb tööseadusi ja oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- 5) saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; planeerib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- 6) teab, et raha on üldtunnustatud maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- 7) teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ja seletab ettevõtete põhitüüpide erinevusi;

8) selgitab tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, teab kvalifitseeritud tööjõu, nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;

9) hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi, teab rahvusvahelise majanduse eesmärgid ja tähtsust maailma globaliseerumisel.

Õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: 1) mõistab, kuidas nappus sunnib inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid; 2) analüüsib, kuidas erinevad majandussüsteemid lahendavad põhilisi majandusprobleeme.	Majanduse olemus. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majanduse põhivalikud: Mida? Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Mikro- ja makroökoonoomika. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents, ettevõtlikkus. Motiiv. Kasum. Majandussüsteemid: käsu-, tava-, turu- ja segamajandus.
Õpilane: 1) iseloomustab nõudmise ja pakkumise koosmõju tasakaaluhinna kujundamisel; saab aru pakkumise ja nõudluse joonistest; hindab nõudluselastsuse mõju nõutavale kogusele; 2) selgitab defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi.	Nõudmine, pakkumine, hind. Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.
1) tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena; 2) analüüsib tööjõu iseärasusi sõltuvalt tegevusalast ja ametikohast; 3) oskab vormistada nõuetekohaselt elulookirjeldust ja töökohataotlust.	Inimene kui omanik, tootja, töötaja ja tarbija. Kodumajapidamised. Isiklik ja pere eelarve, eelarve piirangud. Oskused ja võimed. Tarbija, säästlik tarbimine, tarbijakaitse. Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Maksud ja maksed. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Ettevõtlus. Ettevõtte õiguslikud vormid Eestis.
Õpilane: 1) tunneb Eesti rahasüsteemi iseärasusi ja arutleb Eesti rahanduspoliitika üle; 2) analüüsib kommertspankade rolli maksete teostajana ja vahendajana raharingluses, hoiuste ja laenude tähtsust pankade bilansis; 3) teab keskpanga ülesandeid raharingluse korraldajana, valuutareservi hoidjana ja järelevalve teostajana kommertspankade üle;	Raha ja finantsmajandus. Raha funktsioonid. Finantsvahendus. Pangandussüsteem, keskpank ja kommertspankad, nende ülesanded ja roll raharingluses, pakutavad teenused. Hoiustamine ja laenamine, riskid. Eesti rahasüsteem, valuutakomitee ja rahanduspoliitika. Euro ja selle kasutamine Euroopas. Kindlustus ja kindlustuse pakutavad teenused. Väärtpaberid: võlakirjade ja aktsiate olemus ning erinevus.

4) tunneb kindlustuse olemust ja kindlustuse pakutavaid teenuseid; 5) teab inflatsiooni ja deflatsiooni põhjusi ning arutleb nende tagajärgede üle; 6) analüüsib tarbijahinnaindeksi kujunemist ja selle muutusi seoses hindade ja palkade muutumisega; 7) tunneb tähtsamate väärtpaberite (võlakirjade ja aktsiate) olemust ning erinevust, selgitab väärtpaberituru tegevust ja tähtsust riigi majanduses.	Väärtpaberiturg ja selle mõju majandusele. Inflatsioon, deflatsioon Tarbijahinnaindeks.
Õpilane: 1) toob näiteid valitsuse poolt pakutavate hüvede kohta; 2) tunneb valitsuse reguleerivat ja suunavat rolli majandusringluses ja hüvede ümberjagamisel; 3) analüüsib valitsuse majanduspoliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel; 4) arutleb riigieelarve moodustamise, maksupoliitika ja tulude ümberjaotamise üle.	Valitsuse osa majanduses. Valitsuse roll majanduses. Majandusringlus. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Eesti riigi eelarve. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud Eestis. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Eesti maksupoliitika. Majanduse tsüklilisus.
Õpilane: 1) analüüsib kaubanduse rolli nii riigi kui ka rahvusvahelises majanduses; 2) selgitab suhtelist ja absoluutset eelist; 3) tunneb raha vahetusväärtuse mõju riigi ekspordile ja impordile; 4) tunneb maailma regioonide majandusliku arengu iseärasusi ja erinevusi; 5) mõistab tehnoloogilise arengu abil saavutatud majanduskasvu ja elatustaseme tõusuga kaasnevaid võimalikke negatiivseid muutusi ühiskonnas: linna ja maa vastandumist, tööpuuduse kasvu, tulude ebavõrdset jaotust ja elanikkonna kihistumist, ressursside ammendumist. 6) teab spetsialiseerumise ja globaliseerumise mõisteid, toob nende kohta näiteid maailmamajandusest; 7) teab mitmesuguseid kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping ja analüüsib kaubanduspiirangute mõju üksiktarbijale ja ettevõtetele nii koduriigis kui ka teistes riikides.	Rahvusvaheline majandus. Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel: SKT, IAI, THI jne. Rahvusvaheline majandus. Suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Eksport, import. Globaliseerumine. Õiglane kaubandus. Valuuta, valuutaturg, valuutakurss, ostujõu pariteet. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid. Euroopa Liit ja vabakaubandus. Kaubanduspiiranguid: tollimaks, kvoodid, tollivälised kaubandustõkked, dumping. Eesti sise- ja välismajandus, arengusuunad. Nüüdisaegsed suunad maailma majanduses. Regioonide majandusliku arengu iseärasused ja erinevused. Tööpuuduse kasv, tulude ebavõrdne jaotus ja elanikkonna kihistumine, ressursside ammendumine.

Valikõppeaine „Ettevõtlusõpetus“

Õppeesmärgid

Ettevõtlusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teab oma õigusi ja kohustusi kui kodanik, töötaja, tarbija ja ettevõtja;
- 2) teab üksikisiku, ettevõtte, riigi ja rahvusvahelise majanduse põhimõtteid ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 3) omab ülevaadet ja kogemusi erinevatest elukutsetest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 4) mõistab ettevõtlust kui karjäärivalikut ja oma võimalusi ettevõtjana tegutsemiseks;
- 5) analüüsib ettevõtete, riikide ja maailmamajanduse kujunemist ning toimimist, mõistab üksikisiku, ettevõtete ja riikide vastutust globaalprobleemide lahendamisel;
- 6) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid;
- 7) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist; oskab püstitada eesmärgi, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 8) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, planeerib ja viib läbi uurimuslikke töid, töötleb kogutud andmeid, tõlgendab ja esitab neid.

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb tööseadusi ja oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- 2) teab, et raha on üldtunnustatud maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- 3) teab ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ja seletab ettevõtete põhitüüpide erinevusi;
- 4) selgitab tootlikkust, teab kvalifitseeritud tööjõu, nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele.

Õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: 1) teab, et turumajanduses määrab turg toodetava toodangu ja kasum motiveerib ettevõtlust; 2) tunneb erinevate ressursside kasutamise vajalikkust ettevõtte tegutsemisel ning kapitali ja investeerimise tähtsust.	Turumajandus. Ressursside nappus, majanduslik käitumine, alternatiivkulu, kompromissid. Majanduse kolm põhiküsimust. Ettevõtluse tugisambad. Hinnasüsteem, eraomand, konkurents, ettevõtlikkus, kasum. Nõudlus. Pakkumine. Hinnamõju. Nõudluse ja pakkumise muutused. Tasakaaluhind. Tootmise muutuste mõju hindadele.

Õpilane: 1) teab ettevõtja kohustusi, riske ja tasusid; 2) analüüsib ettevõtte põhilisi kohustusi oma töötajate, klientide, aktsionäride ja kohaliku ühiskonna ees; 3) mõistab ettevõtlust kui elatise teenimise võimalust.	Ettevõtlus. Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, kasum. Ettevõtjate strateegiad. Ettevõtte õiguslikud vormid. FIE, osühing, aktsiaselts. Ettevõtja karjäär. „Äriseadustik”.
Õpilane oskab koostada lihtsamat äriplaani oma äriidee teostamiseks	Ettevõtte alustamine. Oma ettevõttega alustamine. Äriidee, äriplaani. Toode ja teenus. Algkapital, investeerimine. Väärtpaberid. Tootlikkus, kvaliteet. Püsi- ja muutuvkulud. Nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise mõju tootlikkusele.
Õpilane tunneb raamatupidamise aluseid ja oskab pidada lihtsat majandusarvestust, teeb vahet püsi- ja muutuvkulude vahel.	Ettevõtte raamatupidamine. Bilanss. Kasumiaruanne. Aktiva, passiva, kasum, kahjum, amortisatsioon. Põhivara, käibevara, kohustused. Üksikisiku ja ettevõtte tulumaks, sotsiaalmaks, käibemaks, töötuskindlustusmaks.
Õpilane oskab kasutada ajurünnaku tehnikat juhtimisprobleemidele lahenduste pakkumisel.	Juhtimine. Eesmärkide püstitamine, planeerimine. Meeskonnatöö, tööjaotus, motiveerimine, kontrollimine. Ajakasutus.
Õpilane: 1) oskab hinnata enda võimeid ja vastutust töötades ühel ametikohal õpilasfirmas; 2) oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.	Tööjõud. Tööjõud ja tööhõive. Tööturg. Palgad. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töölevõtu vestlus, CV koostamine. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid.
Õpilane tunneb konkurentsiliike ning konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid.	Konkurents ettevõtluses. Konkurentsi vormid. Konkurentsi positiivne ja negatiivne mõju tootmisele ja tarbijale. Litsents, patent, kasulik mudel, tööstusdisaini lahend ja autoriõigus.
Õpilane: 1) oskab püstitada tootmise ja müügi eesmärgid; 2) tunneb turunduse mõistet ja rolli ettevõtte tegevuses; 3) oskab hinnata ja võrrelda turustruktuure ja strateegiaid, teha reklaami ja müüa tooteid.	Turundus. Põhiülesanded. Toode, hind. Hinnakujundus. Müügistrateegiad. Turundussuhtlus ja müügikoht. Reklaam, reklaami koostamine. Ostja ja müüja rollid.
Õpilane: 1) oskab tuua selliste eetiliste äriotsuste näiteid, mis mõjutavad ühiskonda; 2) hindab seoseid väärtuste ja käitumiste vahel.	Ärieetika. Vastutus tarbija, ühiskonna ja ettevõtte omanike ees. Sotsiaalne ettevõtlus.

Valikõppeaine “Psühholoogia”

Kursuse eesmärk

Gümnaasiumi valikkursuse eesmärgid on toetada tervikliku, iseseisva ja teisi arvestava inimese kujunemist, taotledes, et õpilane omandab teadmisi psühholoogia põhiliste seaduspärasuste ja nende uurimise kohta ning mõistab nende rakendamise võimalusi igapäevaelus, väärtustades neid.

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab inimese taju, tähelepanu, mälu, õppimise, mõtlemise, emotsioonide, motivatsiooni, isiksuse, vaimsete võimete ja sotsiaalsete protsesside põhilisi seaduspärasusi ning tunneb neid enda ja teiste käitumises;
- 2) teab psühholoogias kasutatavaid põhilisi uurimismeetodeid ning eristab teaduslikku teadmist tavateadmistest;
- 3) tunneb igapäevaelus kasutusel olevaid psühholoogiaga seotud mõisteid ja kontseptsioone;
- 4) oskab rakendada psühholoogia seaduspärasusi enda õppimise analüüsimisel ja õpioskuste arendamisel;
- 5) mõistab inimeste erinevuste päritolu ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;
- 6) analüüsib põhiliste sotsiaalsete protsesside mõju inimese käitumisele igapäevaelus;
- 7) mõistab ja kirjeldab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus.

Õppesisu

1. Psühholoogiateadus

Psühholoogia kui teadus. Teaduslik psühholoogia ja rahvapsühholoogia. Psühholoogia uurimismeetodid. Psühholoogia harud ja seos teiste teadustega.

2. Tunnetuse ja tegevuse bioloogiline alus

Inimese närvisüsteem: perifeerne ja kesknärvisüsteem. Närviraku ehitus ja talitlus. Meeleelundid ja aistingud.

3. Taju ja tähelepanu

Taju ja selle omadused. Tajukujundi tekkimine. Tajuliigid: sügavus-, liikumis-, ruumitaju. Tahtlik ja tahtmatu tähelepanu.

4. Mälu

Mälu. Töömälu ja pikaajaline mälu. Episoodiline, semantiline ja protseduuriline mälu. Mälu protsessid: salvestamine, meenutamine, unustamine.

5. Õppimine

Õppimine, teadmised ja oskused. Õppimise viisid: harjumine, tingimine, sotsiaalne õppimine, teadmiste konstrueerimine.

6. Mõtlemine

Mõtlemine. Mõtlemise elemendid: kujundid, mõisted, skeemid. Keel ja mõtlemine. Probleemide lahendamine ja loov mõtlemine.

7. Emotsioonid ja motivatsioon

Emotsioon. Emotsiooni komponendid. Põhiemotsioonid ja emotsioonide väljendamine. Vajadused, eesmärgid ja motivatsioon. Bioloogiline ja kultuuriline motivatsioon. Saavutusvajadus.

8. Individuaalsed erinevused

Isiksus, isiksuseomadused. Isiksuse bioloogilised alused. Vaimsed võimed: üldvõimekus ja erivõimekused. IQ. Individuaalsed erinevused, norm ja hälbivus.

9. Sotsiaalsed protsessid

Sotsiaalne võrdlemine ja identiteet. Sotsiaalne tajumine. Esmamulje, eelarvamused, stereotüübid. Rühmaprotsessid – sünergia, vastutuse hajumine, konformsus, rühmamõtlemine.

10. Psühholoogia rakendused

Psühholoogi elukutse ja psühholoogia rakendused. Psühholoogiateadmiste rakendamine igapäevaelus.

Valikõppeaine „Filosoofia“ I kursus „Sissejuhatuse filosoofilisse mõtlemisse“

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi filosoofiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb ära filosoofilisi küsimusi, teab nende eri lahendusi ja mõistab filosoofia ainevaldkonna loomust;
- 2) koostab korrektseid arutluskäike, mõtestab lahti teiste omi ning rakendab seejuures filosoofilise mõtlemise tehnikaid;
- 3) mõtestab oma kogemusest lähtuvalt teaduse ja teadmisviiside ning isiklike ja ühiskondlike väärtustega seotud filosoofilisi küsimusi;
- 4) iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate olulisemate käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;
- 5) mõtestab oma teadvat, tunnetavat ja väärtustavat külge õppeaines omandatu valguses.

Õpitulemused.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) iseloomustab filosoofia ainevaldkonda ja filosoofilist käsitlusviisi, eristades seda teaduste jt eluvaldkondade omast;
- 2) eristab filosoofia valdkondi ja arutleb neile omaste küsimusepüstituste eripärade üle;
- 3) iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate neile omaste käsitluste, mõistete ja autorite kaudu.
- 4) tunneb mõningaid olulisemaid arutlus- ja tõlgendustehnilisi termineid ning märkab nende rakendamise kohti filosoofilises arutluses;
- 5) koostab iseseisvalt lihtsamaid väiteid, definitsioone ja argumente ning mõtestab neid kriitilise mõtlemise vahenditega;
- 6) tunneb filosoofilise arutluse häid tavaid ning märkab nende rakendamise kohti lugemisel, kõnelemisel, väitluses ja kirjutamisel;
- 7) sõnastab korrektseid filosoofilisi küsimusi ning arutleb vastuste üle, jäädes filosoofilisele arutlustasandile ja järgides argumentatsioonireegleid;
- 8) loeb filosoofilist teksti ja koostab juhendamisel lihtsama filosoofilise essee.
- 9) arutleb teadmisviiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna lihtsamate filosoofiliste küsimuste üle, eristades filosoofilist arutelu tavaarutelust;
- 10) väärtustab filosoofilist arutlust ja selle tulemusi, kuid annab endale aru tulemuste suhtelisusest, st nende seotusest eri käsitlusviiside ning aluseeldustega.

Õppesisu:

I. Filosoofia ainevaldkond (12 t)

1. Filosoofia valdkonnad; filosoofilised küsimused ja nende eripära.
2. Filosoofia ajaloo periodiseering; perioodidele iseloomulikud filosoofilised küsimused ja valdkonnad ning neid küsimusi püstitava ja valdkondi käsitlevad (näidis)filosoofid.
3. Filosoofilise mõtlemise algus ja selle tähendus; mõtlemise ja filosoofia roll inimelus, kultuuris ning ajaloos.
4. Filosoofia ja teadus, religioon, kirjandus, elu.
5. Antiikfilosoofia ja filosoofilise mõtlemise kujunemine.
6. Keskaja filosoofia ja mõtlemise rakendamine usu teenistusse.
7. Uusaja filosoofia ja eksperimentaalse loodusteaduse sünn.
8. Uusaja filosoofia ja indiviidi/subjekti esilekerkimine.
9. Uusaja filosoofia ja valgustusmõtlemine.

II. Filosoofiline mõtlemine (13 t)

1. Keel. Teaduskeel, loomulik keel, filosoofia keel.
2. Lause, otsustus, väide ja argument; mõiste ja definitsioon; eeldused ja varjatud eeldused; järeldamine, korrektsus ja tõesus; argumendi kehtivus; tõlgendus ja kontekst; põhjendus ja seletus; kooskõla ja vasturääkivus; tähendus ja tõde.
3. Küsimus, filosoofiline küsimus ning küsimuste korrektsus; argumentatsioon ja retoorika; filosoofilise arutelu head tavad.
4. Mõtlemine ja väljendamine.
5. Essee kirjutamine.

III. Arutlusteemad filosoofilistest küsimustest (10 t)

1. Teadmisviisid. Teadmise olemus, tunnetusteooria. Teadmise ja tunnetusviiside ning võimete eristus. Teadmise seos uskumuse ja õigustusega. Seosed õppeainete ja eluvaldkondadega.
2. Väärtused ja normatiivsed süsteemid (moraal, religioon, õigus). Väärtuste olemus, aksioloogia. Väärtused ja tegutsemine. Väärtuse ja fakti erinevus. Väärtuste universaalsus ja suhtelisus.
3. Ühiskond ja keskkond. Õigluse olemus. Ühiskonnafilosoofia, poliitikafilosoofia, keskkonnafilosoofia. Ühiskonna ja keskkonna seos. Ühiskonna ja elukeskkonna korraldamine.

Valikõppeaine “Inimene ja õigus”

Õppe-eesmärgid

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab õiguse olemus ning põhimõtted, millel rajanevad Eesti põhiseadus ja teised seadused;
- 2) omandab teadmisi Eesti õigussüsteemist;
- 3) kujundab teadlikkust orienteeruda õigusküsimustes, arendab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides ning lahendab iseseisvalt õigusprobleeme;
- 4) kujundab oma õiglus- ja õigustunnetust, sallivust ja ausust teiste inimeste ning tõekspidamiste vastu;
- 5) arendab efektiivse õiguskäitumise seisukohast olulisi oskusi, nagu kriitiline mõtlemine, analüüs, suhtlemine, vaatlus, probleemide lahendamine;
- 6) avardab oma teadlikkust õigussüsteemi toimimisest ning seaduste, juristide ja õiguskaitseorganite rollist;
- 7) omandab teadmisi kutsevaliku võimalustest Eesti õigussüsteemis.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb õiguse olemust ja põhimõtteid ning Eesti õigussüsteemi,
- 2) on kursis muutustega õigussüsteemis
- 3) kasutab õiguslaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- 4) valdab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides, oskab iseseisvalt toimida teda käsitlevates lihtsamates õiguslastes probleemides;
- 5) on omandanud õiguskäitumise seisukohast olulisi kriitilise mõtlemise, analüüsi, suhtlemise, vaatluse ja probleemide lahendamise oskusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: *õigus, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, eraõigus, avalik õigus, õiguse allikas, rahvaste enesemääramisõigus, õigusliku järjepidevuse printsiip, õigusriik, õigussuhe, subjektiivne õigus, juriidiline kohustus, juriidiline fakt, tegu, sündmus, õigussuhte subjekt, õigussuhte objekt, juriidiline isik, õigusvõime, teovõime, inimõigused, põhiõigused, kodanikuõigused, inimõiguste subjekt, pärimine ja pärandamine: perekond, perekonnaseisuasutus, perekonnaseisuakt, perekonnaseisutunnistus, abieluvaraleping, ühisvara, lahusvara, ülalpidamiskohustus, elatis, elatisraha, vanemlikud õigused, pärimine, pärandaja, pärand, pärija, annak, pärandi*

avanemine, pärimisleping, testament, seaduse järgi pärimine, omand, valdus, asi, kinnisasi, vallasasi, omaabi, kinnistu, piiratud asjaõigused, leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, notariaalne leping, notar, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, moraalne kahju, viivis, leppetrahv, käendus, tööleping, katseaeg, töövaidluskomisjon, töövõtuleping, avalik teenistus, tarbija, kaup, teenus, kvaliteet, hind, pretensioon, süütegu, süüteo koosseis, tahtlus, kavatsatud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, aegumine, kohtumenetlus, tsiviilasi, haldusasi, kriminaalasi, maakohus, halduskohus, ringkonnakohus, riigikohus, hagiavaldus, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, süütuse presumpatsioon, esindaja, kaitsja.

Õppesisu

Mis on õigus ja kuidas see tekkis

Õigus ja selle teke, õiguse kodifitseerimine, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, Rooma õigus, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, kohtupretsedent.

Õiguse jagunemine, süsteem ja allikad

Eraõigus, avalik õigus, õiguse allikas.

Eesti õigussüsteemi ajalooline kujunemine

Rahvaste enesemääramisõigus, selle rakendamise näiteid ajaloost, Eesti riigi teke rahvaste enesemääramise õiguse alusel, õigusliku järjepidevuse printsiip, Eesti iseseisvuse taastamine õigusliku järjepidevuse printsiibi alusel, õigusriik (Immanuel Kant).

Õigussuhe

Õigussuhe, subjektiivne õigus, juriidiline kohustus, juriidiline fakt, tegu, sündmus, õigussuhte subjekt, õigussuhte objekt, juriidiline isik, õigusvõime, teovõime.

Inimõigused

Inimõigused, põhiõigused, kodanikuõigused, inimõiguste subjekt, inimõiguste kaitse süsteem, inimõiguste kaitse- ja järelevalveorganisatsioonid, inimõiguste piiramine.

Perekonnaõigus

Perekond, abielu ja abiellumine, abielu lõppemine, perekonnaseisuasutus, perekonnaseisuakt, perekonnaseisutunnistus, abieluvaraleping, ühisvara, lahusvara, abikaasade varalised õigused ja kohustused, laps perekonnas, ülalpidamiskohustus, elatis, elatisraha, vanemlikud õigused, pärimine, pärandaja, pärand, pärija, pärimise käik, pärandi avanemine, testamenditäitja, inventuur, annak, pärimisleping, testament, notariaalne testament, kodune testament, seaduse järgi pärimine, pärimine pärandaja viimse tahte kohaselt, sundosa.

Asjaõigus

Omand, valdus, asi, kinnisasi, vallasasi, asja osad, omandi kaitse, omaabi, kinnistu, valdus ja kinnistusraamat, kinnisomandi kitsendused, piiratud asjaõigused.

Lepingud

Leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, lepingute areng, riigi roll lepingute täitmisel, lepingute sõlmimine, notariaalne leping, notar, lepingu täitmine, lepingu mittetäitmine, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, moraalne kahju, viivis, leppetrahv, käendus.

Tööõigus

Tööleping, katseaeg, töövaidluskomisjon, tööettevõtuleping, avalik teenistus.

Tarbijakaitse

Tarbija, kaup, teenus, tarbija õigused ja kohustused, teenuse või kauba akkuja õigused ja kohustused, reklaam, kataloogid, kvaliteet, hind, kauba ja teenuse eest tasumine, pretensioon ja selle esitamine, kompensatsioon.

Intellektuaalomand

Autor, õiguste valdaja, teos, kaubamärk, patent, admebaas, isiklikud õigused, varalised õigused, kasutusõigus, litsents, autoritasu, piraatkoopia, viitamine ja tsiteerimine.

Karistamine ja karistusõigus

Süütegu, süüteo koosseis, tahtlus, kavatsetud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, karistuse eesmärgid, aegumine, süütuse presumptsioon.

Kohtumenetlus

Eesti kohtusüsteem, kohtumenetluse olemus ja selle liigid, tsiviilasi, haldusasi, kriminaalasi, maakohus, halduskohus, ringkonnakohus, riigikohus, hagiavaldus, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, süütuse presumptsioon, esindaja, kaitsja.

Valikõppeaine „Rahvusvahelise projekti taotluse ettevalmistamine“

Kursuse eesmärgid

- Kursuste käigus abistada õppijaid projektitaotluse koostamisel
- Anda ülevaade põhiliste mõistete ja nõuete kohta rahvusvaheliste projektitaotluste ettevalmistamiseks
- Aidata muuta projektide kirjutamist sujuvaks ja tulemuslikuks protsessiks
- Toetada koolituse osalejate projektijuhtimise, planeerimise, meeskonnatöö ja kultuuridevahelise pädevuste ja õppimisoskuse arendamist

Õppetulemused

Kursuse lõppedes õpilane:

- omab täpset ettekujutust, kuidas koostada rahvusvaheliste projektide taotlusi
- omab täpset ettekujutust Euroopa hariduse prioriteetidest ja eesmärkidest
- koostab projekti taotluse esitamiseks fondile
- omab ettekujutust, kuidas seada eesmärke ja saavutada tulemusi

Õpisisu

	Teemad ja võtmesõnad	Tunnid
1	Sissejuhatus Ideede rahastamise võimalused Eesti ja Euroopa väljakutsed ja prioriteedid (strateegilised dokumendid) Programmjuhendid	4
2	Projekti idee Projektiidee väljatöötamine Projekti taust Partnerite otsing	4
3	Taotlusvormi täitmine Projekti taust Projekti korraldajate vajadused ja eesmärgid	2
4	Taotlusvormi täitmine Projekti osalejad, nende valimine Projekti tegevuste ettevalmistamine	2
5	Taotlusvormi täitmine Oodatud tulemused ja projekti väljundid Projekti juhtimine	2
6	Taotlusvormi täitmine Projekti juhtimine Riskide analüüs	3
7	Taotlusvormi täitmine Projekti tegevusplaan	3
8	Taotlusvormi täitmine Projekti mõju	2
9	Taotlusvormi täitmine Hindamine projektis	2

	Tunnustamine	
10	Taotlusvormi täitmine Projekti tulemuste levitamine	2
11	Taotlusvormi täitmine Projekti eelarve	2
12	Taotlusvormi täitmine Projekti jätkusuutlikkus Tegevused peale projekti lõppu	2
13	Taotlusvormi täitmine Projekti aruandlus	2
14	Kursuse arvestus Lõputöö kaitsmine	3
	KOKKU	35

Hindamiskriteeriumid

Kursuse tulemuslikkuse hindamine toimub osaleja ja koolitaja poolt.

Hindamiskriteeriumid:

1. Koolituse osaleja on koostanud kvaliteetse projektitaotluse (vastavalt konkreetse programmi nõudmistele)
 2. Koolituse osaleja teab, kuidas kirjutada projekte ja on valmis iseseisvalt tegutsema
- Hindamiseks kasutatakse osaleja eneseanalüüs, tagasiside küsimustik, vestlus, konkreetse programmi hindamiskriteeriumid.

Valikõppeaine „Õppimisoskuse kursus“

Eesmärk

Kursuse lõpuks on õppija teadlik õppimise vajadusest ja on motiveeritud jätkama oma õpiteed.

Õppetulemused

Õpilane:

- oskab püstitada isiklikke õpieesmärke lähtudes oma arengu prioriteetidest;
- mõistab elukestvaõppe tähtsust;
- oskab märgata põhilisi takistusi õppimises;
- valdab tulemusliku õppimise võtteid;
- valdab refleksiooni viise;
- abivajaduse tunnetamisel pöördub spetsialistide poole (õppenõustaja, psühholoog, karjäärinõustaja).

Õpisisu:

Tundide maht	Teema	Allteemad
3	Elukestva õppe tähtsus	Mis on õppimine? Inimese peaaaju struktuur ja eripärad Mälu 21. sajandi tööturg 21. sajandi pädevused
3	Isiklike õppeesmärkide püstitamine	Milline õppija ma olen? Kuidas mul on lihtsam õppida? Minu õppimisstiilid ja õpistrateegiad Individaalne õppeplaan
3	Takistused õppimises	Tundmatud sõnad Takistavad faktorid õppimisel Nõrk side reaalse eluga Liiga kiire edasiliikumine Prokrastinatsioon
8	Tulemusliku õppimise tehnoloogia	Tulemuslikkuse tõstmise ja prokrastinatsiooni ületamise võtted Koostöö teiste õppijatega
10	Informatsiooni otsing ja õppija eetika	Informatsiooni otsingu meetodid Eetikapõhimõtete järgimine Digipädevus
8	Refleksioon	Refleksiooni viisid

Hindamine

Kursuse tulemuslikkuse hindamine toimub kursuse osaleja, koolitaja ja kursuse korraldajate poolt.

Hindamismeetod	Hindamiskriteeriumid
Osaleja tööde portfoolio	Osaleja on koostanud portfoolio vähemalt 5 kursuse kestel tehtud tööga: - individuaalne õppeplan, - refleksiooni töölehed (2), - testid (2).
Suuline vestlus	Osaleja oskab püstitada isiklikke õpieesmärke lähtudes oma arengu prioriteetidest; - oskab märgata põhilisi takistusi õppimises; - valdab tulemusliku õppimise võtteid; - valdab refleksiooni viise.

Valikõppeaine “21. sajandi oskused“

Õppetöö vorm ja maht	Kursus on mõeldud kombineeritud õppevormis (sh ümberpööratud klassiruumi), hõlmates nii praktilisi kui ka teoreetilisi elemente, et toetada osalejate elukestvat õppimist.
Kursuse eesmärgid	• Tutvustada 21. sajandi oskustega ja elukestva õppe strateegiaga. • Toetada õpilastel järgmiste oskuste kujunemist: ✓ empaatia ✓ kriitiline mõtlemine ✓ enesejuhtimine, motivatsioon ✓ koostöö ✓ loovus ✓ suhtlemisoskused Anda õpilastele praktilised oskused ja teadmised, mis on vajalikud edukaks toimetulekuks 21. sajandi töömaailmas.
Kursuse õppesisu	Sissejuhatus 21. sajandi oskustesse (3 tundi) Tund 1: Sissejuhatus kursusesse. Tutvustatakse 21. sajandi töömaailma väljakutseid ja võimalusi. Tund 2: Kriitiline mõtlemine ja probleemilahendusoskused. Praktilised harjutused ja grupitöö, et arendada kriitilist mõtlemist ja probleemide lahendamist. Tund 3: Kollaboratiivne töö ja meeskonnatöö. Õpilased õpivad koostööoskusi ja tõhusat suhtlemist meeskonnas. Tehnoloogiaoskused (2 tundi) Tund 4: Digitaalne kirjaoskus. Õpitakse, kuidas tõhusalt kasutada erinevaid digitaalseid tööriistu ja platvorme. Tund 5: Andmeanalüüs ja andmete tõlgendamine. Õpitakse, kuidas koguda, analüüsida ja tõlgendada andmeid erinevates kontekstides. Loovus ja innovatsioon (5 tundi) Tund 6-7: Loov mõtlemine ja ideede genereerimine. Praktilised harjutused, mis julgustavad õpilasi olema loomingulised ja uuenduslikud. Tund 8-9: Disainimõtlemine. Tutvustatakse disainimõtlemise protsessi ja kuidas seda rakendada probleemide lahendamisel. Tund 10: Ettevõtlusoskused ja ettevõtlusvaim. Õpitakse alustama ettevõtmist ja mõtlema ettevõtluslikult. Suhtlusoskused (4 tundi) Tund 11: Kirjalik suhtlus. Õpitakse, kuidas koostada selgeid ja veenvaid tekste erinevates olukordades. Tund 12-13: Suuline suhtlus ja esinemisoskus. Praktilised harjutused avaliku esinemise ja suhtlemisoskuse parandamiseks. Tund 14: Kuulamisoskus ja empaatiavõime. Õpitakse aktiivset kuulamist ja empaatilist suhtlemist. Finantsoskused ja isiklik areng (5 tundi)

	Tund 15: Isikliku eelarve koostamine ja rahaline planeerimine. Õpitakse finantsoskusi ja rahaasjade juhtimist. Tund 16-17: Ajajuhtimine ja produktiivsus. Õpitakse tõhusaid ajajuhtimise tehnikaid ja enesejuhtimist. Tund 18-19: Eneseanalüüs ja karjääri planeerimine. Õpilased hindavad oma tugevusi ja huvisid ning seavad karjäärieesmärgid. Kriitiline meediakirjaoskus ja eetika (4 tundi) Tund 20: Meediakirjaoskuse alused. Õpitakse kriitilist meediakirjaoskust ja infotöötamise oskusi. Tund 21-22: Digitaalne eetika. Arutatakse interneti- ja sotsiaalmeedia eetilisi küsimusi ning privaatsuse ja turvalisuse olulisust. Tund 23: Fake news ja allikakriitika. Õpitakse eristama usaldusväärseid allikaid valeinformatsioonist. Globaalsed teemad ja mitmekesisuse mõistmine (4 tundi) Tund 24: Kultuuridevaheline suhtlus ja mitmekesisuse mõistmine. Arutelu erinevate kultuuridega suhtlemise olulisusest. Tund 25: Keskkonnaalane teadlikkus. Tutvustatakse keskkonnakaitse põhimõtteid ja säästva arengu kontseptsioone. Tund 26-27: Sotsiaalne vastutus ja eetiline käitumine. Arutelu üleühiskondlikest probleemidest ja eetilistest dilemmadest. Kokkuvõte ja praktilised projektid (3 tundi) Tund 28-30: Õpilased moodustavad meeskonnad ja valivad praktilise projekti, mis rakendab õpitut erinevates valdkondades (nt tehnoloogia, ettevõtlus, sotsiaalne vastutus jne). Tund 31-35: Praktiliste projektide rakendamine ja esitlemine. (5 tundi) Õpilased töötavad meeskondadena, et arendada ja viia lõpule oma projekte ning esitleda neid klassikaaslastele ja õpetajatele.
Kursuse õpiväljundid	• Õpilane omab arusaamist 21. sajandi töömaailma väljakutsetest ja võimalustest. • Õpilane mõistab erinevate oskuste olulisust, nagu kriitiline mõtlemine, tehnoloogia- ja suhtlusoskused, ja nende rolli isiklikus ja professionaalses arengus. • Õpilane valdab erinevaid oskusi, näiteks digitaalne kirjaoskus, programmeerimine, loov mõtlemine ja probleemilahendus. • Õpilane suudab neid oskusi rakendada erinevates kontekstides ja lahendada reaalseid probleeme. • Õpilane oskab suhelda selgelt ja veenvalt nii kirjalikult kui ka suuliselt. • Õpilane oskab teha koostööd meeskonnas, juhtida aega tõhusalt ning teha teadlikke ja eetilisi otsuseid.

Kursuse põhikeskkond	Veebipõhised platvormid ja rakendused, praktilised tegevused ja projektid, virtuaalsed õppekogud ja eneseõppe ressursid. Leksioonid ja arutelud.
Hindamine	Mitteeristav (arvestatud, mittearvestatud) <u>Tagasiside ja hindamine</u> : Õpilastele antakse regulaarselt tagasisidet nende edusammude kohta ning hindamine toimub mitmekesisel viisil, sealhulgas ülesannete esitamise, projektide hindamise, viktoriinide ja portfoolio hindamise kaudu. Tagasiside ja hindamine on suunatud õpilaste arengu toetamisele ja nende tugevuste ja nõrkuste tuvastamisele.
Hindamise kriteeriumid	Osalemise aktiivsus loengutes (50%) <u>Aktiivne osalemine</u> : Osalemine loengutes, aruteludes ja grupitöös, sealhulgas küsimuste esitamine ja oma seisukohtade jagamine. <u>Kaasamine</u> : Panuse andmine õppeprotsessi, kaasõpilaste ideede toetamine ja grupiarutelude konstruktiivne edendamine. <u>Teiste kuulamine</u> : Aktiivne kuulamine ja austus teiste arvamuste ja ideede vastu, oskus mõista erinevaid vaatenurki. <u>Regulaarsus</u> : Järjepidev osalemine loengutes ja aruteludes, õigeaegne kohale ilumine ja aktiivne kaasamine terve kursuse vältel. Esitlusprojekt (50%) : esinemine, kus osalejad rakendavad õpitut tunnis. <u>Loovus ja innovatsioon</u> : Projekti originaalsus, loovus ja uuenduslikkus. <u>Oskus probleemid lahendada</u> : Projekti võime lahendada keerulisi probleeme ja pakkuda praktilisi lahendusi. <u>Tehnilised oskused</u> : Projektis kasutatud tehniliste oskuste (nt programmeerimine, digitaalne disain) tase ja rakendamine. <u>Tulemuste kvaliteet</u> : Projekti lõpptulemuste kvaliteet ja nende vastavus seatud eesmärkidele. <u>Esitlusoskus</u> : Projekti tulemuste selge ja veenev esitlus klassikaaslastele või hindajatele.

Valikõppeaine „Nüüdismuusika suundumused“

Õppetöö vorm ja maht	Kursus on mõeldud kombineeritud õppevormis, hõlmates nii praktilisi kui ka teoreetilisi elemente, et toetada osalejate muusikalist õppimist. Maht 35 tundi
Kursuse eesmärgid	• Anda osalejatele teadmised nüüdismuusikast. • Arendada osalejate hääle ja kuulmisvõimeid. • Tutvustada kaasaegse muusikakunsti, suundumusi ja tehnikaid.
Kursuse õppesisu	1 Nüüdismuusika igapäevaelus (10 tundi) 2 Arvutiprogrammi abil loodud muusika (15 tundi): • FL Studio • Google Docs 3 Muusika kuulamine, iseloomustamine ja laulmine (10 tundi)
Kursuse õpiväljundid	• Osaleja mõistab muusika olulisust nii füüsilise tervise kui ka vaimse heaolu seisukohalt. • Osaleja valdab põhilisi kaasaegse muusika suundumusi ja suudab neid eristada. • Osaleja oskab seostada laulmise mõju üldisele heaolule.
Kursuse põhikeskkond	Praktilised töötoad ja treeningud spetsiaalselt varustatud ruumides. Lektsioonid ja arutelud nüüdismuusika suundumustest.
Hindamine	Mitteeristav (arvestatud, mittearvestatud)
Hindamise kriteeriumid	Osalemise aktiivsus loengutes (50%) Esitusprojekt (50%): esinemine, kus osalejad rakendavad õpitut tunnis.

Valikõppeaine “Tervislik eluviis ja keskkond”

Õppetöö vorm ja maht	Loengud- 16 tundi Praktika- 10 tundi Testid-5 tundi Haigla külastamine -2 tundi Töötoad haigla pindadel – 2 tundi
Kursuse eesmärgid	Õppijatele esmaabioskuste andmine, et nad oskaksid kiiresti ja tõhusalt reageerida hädaolukordades. Tervisliku eluviisi põhimõtete tutvustamine , et ennetada haigusi ja säilitada heaolu. Osalejate teadlikkuse tõstmine tervise hoidmise ja edendamise olulisusest igapäevaelus.
Kursuse õppesisu	Esmaabi alused: Esmaabi põhimõtted ja eesmärgid. Hädaolukorra hindamine ja abi kutsumine. Elupäästvate esmaabivõtete (nt elustamine, veritsuse peatamine) praktiseerimine. Esmaabi erinevate vigastuste ja seisundite korral (nt luumurrud, põletused, šokk). Tervisliku eluviisi komponendid: Tervisliku toitumise põhitõed ja toitumise roll tervise hoidmisel. Füüsilise aktiivsuse tähtsus ja erinevad liikumisviisid. Stressi ja puhkuse tasakaal igapäevaelus. Une ja puhkeaja mõju tervisele. Haiguste ennetamine ja tervise edendamine: Krooniliste haiguste (nt südame-veresoonkonna haigused, diabeet) ennetamise strateegiad. Vaktsineerimise tähtsus ja immuunsüsteemi tugevdamine. Psühholoogilise heaolu hoidmine ja vaimse tervise toetamine. Riskikäitumise vältimine ja tervislike harjumuste kujundamine. Praktilised oskused ja simulatsioonid: Esmaabi harjutuste ja simulatsioonide läbiviimine. Tervislike eluviiside rakendamine igapäevaelus läbi praktiliste tegevuste ja harjutuste. Isikliku terviseplaani koostamine ja selle rakendamine. See õppesisu aitab õppijatel omandada vajalikud teadmised ja oskused, et tõhusalt reageerida hädaolukordades ja säilitada tervislik eluviis.
Kursuse õpiväljundid	Esmaabi oskused: Õppija oskab hinnata hädaolukordi ja rakendada asjakohaseid esmaabivõtteid. Õppija suudab kiiresti ja tõhusalt reageerida eluohtlikes olukordades, nagu südame seiskumine, tugev verejooks või šokk. Õppija tunneb erinevate vigastuste ja seisundite korral vajalikkust esmaabi ning oskab seda praktiliselt rakendada. Tervisliku eluviisi teadmised: Õppija mõistab tervisliku toitumise põhitõdesid ja oskab koostada tasakaalustatud menüüd.

	Õppija teab füüsilise aktiivsuse olulisust ja suudab koostada ning järgida isiklikku liikumiskava. Õppija on teadlik stressi ja une mõjust tervisele ning oskab rakendada strateegiaid nende tasakaalustamiseks. Haiguste ennetamine ja tervise edendamine: Õppija tunneb krooniliste haiguste ennetamise põhimõtteid ja oskab rakendada tervislikke harjumusi nende ennetamiseks. Õppija on teadlik vaksineerimise olulisusest ja suudab selgitada selle mõju immuunsüsteemi tugevdamisele. Õppija oskab tuvastada riskikäitumist ja rakendada strateegiaid selle vältimiseks. Praktilised oskused: Õppija on omandanud praktilised oskused esmaabi andmiseks läbi simulatsioonide ja harjutuste. Õppija suudab igapäevaelus rakendada tervislikku eluviisi ja järgida isiklikku terviseplaani. Õppija on võimeline koostama ja järgima tervise edendamise plaani, et hoida ja parandada oma üldist heaolu. Need õpiväljundid tagavad, et õppijad omandavad kursuse läbimiseks vajalikud teadmised ja oskused ning on valmis neid praktikas rakendama.
Kursuse põhikeskkond	Kursuse põhikeskkonnaks on e-õppe platvorm, kus õppijad saavad ligipääsu kõikidele õppe- ja lisamaterjalidele. Õpperuum. Praktilised tegevused ja simulatsioonid toimuvad nii haigla ruumides, kasutades sealset varustust ja mannekeene, kui kooli poolt ruumides.
Kohustuslikud õppematerjalid	Kõik kursuse materjalid on elektroonilised ning Narva haigla tagab mannekeenide kättesaadavuse.
Hindamine	Arvestatud/ Mitteamvestatud
Hindamise kriteeriumid	Hindamiskriteeriumid võivad hõlmata õppija suutlikkust rakendada omandatud esmaabioskusi praktilistes simulatsioonides ja testides. Samuti hinnatakse õppija teadmisi tervisliku eluviisi põhimõtetest ja nende rakendamist igapäevaelus.

Valikõppeaine “ Tervendav vesivõimlemine ”

Õppetöö vorm ja maht	Kursuse tunnid toimuvad Narva Keeltelütseumi ujulas. Kursuse maht on 35 tundi
Kursuse eesmärgid	• Anda osalejatele teadmised vesivõimlemisest ja selle mõjust tervisele. • Parandada osalejate füüsilisi võimeid, lihasjõudu ja tugevdada immuunsust. Leevendada stressi taset ja parandada vaimset tervist.
Kursuse õppesisu	Vesivõimlemine (32 tundi) Kursuse osalejad osalevad kursuse praktikumides, kordavad harjutusi juhendaja järgi, toetades oma füüsilist tervist. Tekkivate küsimustele vastab juhendaja tunni käigus. Harjutusvara loomine ja esitamine (3 tundi) Kursuse osalejad jagavad rühmadesse (2-3 inimest) ja loovad väikest harjutuskava, mida saab vees teha. Pärast loomist esitavad oma harjutusvara teistele kursuse osalejatele ning juhendajale.
Kursuse õpiväljundid	• Kursuse lõpetaja omandab teadmised vesivõimlemise olemusest ja selle tähtsusest. • Kursuse lõpetaja oskab lihasjõudu ja tasakaalu parandavaid harjutusi vees teha, arvestades individuaalseid võimalusi. • Kursuse lõpetaja mõistab vesivõimlemise mõju vaimsele ja füüsilisele tervisele.
Kursuse põhikeskkond	Praktikumid Narva Keeltelütseumi ujulas
Soovituslikud õppematerjalid	Teadusartiklid vesivõimlemise teemal (ei ole vanemad kui 10 aastat)
Hindamine	Arvestatud/ Mitteamvestatud
Hindamise kriteeriumid	Osalemise aktiivsus (50%): Osalemine kõigis praktikumides, mis toimuvad Narva Keeltelütseumi ujulas. Puudumiste likvideerimine kokkuleppel kursuse juhendajaga. Rühmatöö (50%): kursuse osalejad (rühmades 2-3 inimest) esitavad oma väikest harjutuskava, mida saab vees teha.